

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov. Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori: 2657 S. Lawndale Ave. Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

Chicago, Ill., sobota, 27. oktobra (October 27), 1928. Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 253

"Openšaparji" kujejo načrte za uničenje delavskih unij

Povelovanje se vrši za zaprtimi durmi.

New York, N. Y. — Vodilni strokovnjaki ameriškega strokovnega organiziranega delavstva, organizirani v National Manufacturers Assn., zborujejo za zaprtimi durmi in pripovedujejo svoje izkušnje, kako je treba nastopiti proti delavcem, kadar zahtevajo povišanje mezd, kakršna je delavstva časa ali pa izboljšanje delavnih razmer v delavnici.

John Sullivan, pijan zmagadur nad tekstilnimi delavci v New Bedfordu, je pripovedoval, kako je tekstilnim delavcem vsilil petdostotno mesdno znižanje. Charles B. Rose, predsednik American La France in Foamite kompanije, je razložil, kako je uspešno nastopil s pomočjo trgovskih zbornic proti propagandi Mednarodnega društva strojnikov. Ta kompanija izdeluje gasilno orodje.

H. R. Brady, predsednik podjetniške organizacije National Erectors Assn., se je bahal, kako je tu pa tam uničil eno ali drugo organizacijo stavbniških delavcev, potrošivši milijone dolarjev za tako delo. Kar srce mi je poskakovalo veselja, ko je pravil, kako je nastopal proti organizacijam stavbniških delavcev v San Franciscu in Chicagu. John H. Brine je mrcvaril s satanskim veseljem dogodek ob času boja pri Allen A. kompaniji v Kenoshi. Ta kompanija je izprla svoje delavce spomladi, ker si niso dali napraviti dveh strojev, kar je pomenilo več garancije in manj zaslužka zanje.

Hower Sayre, predsednik podjetniške organizacije National Metal Trade Assn., je zatrobil v svarilno trobentno proti Ameriški delavski federaciji, ker je sklenila organizirati delavce v avni industriji. C. E. Lesher, zastopnik Pittsburgh Coal kompanije, ki je vodila boj proti rudarjem, organiziranim v rudarski organizaciji United Mine Workers, je razlagal podjetnikom, kako je njegova kompanija priporočala premogovniškemu podjetniku na unijskem premogovem polju, naj sledi nekovi kompaniji, ki je pričela s bojem proti organiziranim rudarjem. E. H. Macoy, predsednik Chicago Employers Assn., je skušal organiziranim delavcem obešiti vsa nasilna dejanja, ki so poznana pod "raketenjajem" in se pojavljajo v bombnih eksplozijah.

Staubert B. Beck, zastopnik Link Belt kompanije je dejal, da ni komunisten največja nevarnost, ampak največje nevarnost tvori Ameriška delavska federacija. Tako je bila zbrana vsa openšaparska družina in se navduševala med seboj, kako je treba nastopiti proti strokovno organiziranemu udelavstvu, da bodo uspehi na strani podjetnikov. Res lepa družba je bila to.

New York City. — 1300 steklenic konjaka iz Francije, ki je bil vsekar namenjen za prslavo Smithove zmagave v New Yorku, je padlo v kremplje prohibicionikov, ko so vohali po parniku "France" v pristanišču zadnje sredo zjutraj. Konjak izpijejo prohibicioniki, toda Smithovi manifestanti bodo imeli dovolj druge moče, če bo zmagala.

Zenin 88, nevesta 18. Edwardsville, Ill. — Edward N. James, 88-letni veteran civilne vojne, se je te dni poročil z 48-letno Noveno Smith. Pred par tedni je bila staremu ženu odklonjena poročna licenca, češ, da je 70 let malo preveč razlike, toda James je šel v drugi okraj in dobil licenco.

Protesti v Los Angelesu proti nestrpni reakciji

Policija je imela zopet popadke na moiganih. — Protesten shod proti policijski nestrpnosti.

Los Angeles, Cal. — Policija, ki je bila vsakčas pripravljena ščititi Aimee McPherson, ki je znala z verakimi pridigami tako vplivati na uboge na duhu, da so kar ponoreli in ji izročili potrebni drobiž za gradnjo tempila, v katerem je bila navijača duhovnica, dokler jo pravljica o ugrabljenju ni postavila v pravo luč, nima za one, o kateri miali, da so rdeči le nobene zaščite, ampak je od časa do časa nanje priredila tudi lov, kakor da ima opraviti z divjačino, dokler ni bilo ljudstvu preveč tega lova in je pričelo godrnjati na glas proti takemu početju.

Unija za ameriške svobodščine, ki so jo podpirali vsi napredni elementi, korporativne in delavske organizacije, je sklicala masni shod proti policijskemu terorju.

Nekateri, ki so okusili policijski teror, so bili aretirani in izpušeni iz zapora, v katerega so bili vrženi brez vzroka, so na masnem shodu povedali, kaj so doživeli v rokah tukajšnje policije. Izpovedali so, kako je policija preklinjala in pretepala žrtve svoje brutalnosti in sirovosti.

Zadruga pekarstva vloži proti policiji odškodninsko tožbo. Policija je ostrašila njene odjemalce, na nepostaven način je vdrla v njih prostore in pobrala njene poslovne knjige, dasi ni imela nobene legalne pravice za tako početje. Židovska šola je tudi občutila trdo pest policije tega mesta. Rev. E. P. Ryland, zastopnik Losangeleske cerkvene federacije je razgalil brutalnosti policije pred policijsko komisijo.

Ogolepani delavel

300 Mehščanov plačalo \$1500 za delo, ki ga ni.

Chicago. — Tristo mehščkih delavcev je v četrtek napolnilo policijsko postajo Des Plaines ulice v downtownu s pritožbo, da so bili opeharjeni. Neki agent po imenu A. E. Deming, 40 So. Halsted st., jim je objlubil delo v Clevelandu, ako plačajo po pet dolarjev. Tristo jih je plačalo, ko pa so ob napovedani uri prišli na postajo Grand Central, da jih železniška družba Baltimore & Ohio odpelje na delo, so jim uradniki povedali, da ne vedo ničesar o delu, niti ne poznajo Deminga. Policija zdaj išče lopova.

STARA POVEST.

Bil je brez dela in hotel usmrtiti celo družino.

Chicago. — John Jankovich, 1788 W. Ohio st., je mrtev, njegova žena in štiri letna hči sta pila v okrajni bolnišnici, kjer se borita s smrtjo. Jankovich je bil dolgo časa brez dela in v bedi. V sredo je hotel narediti konec trpljenju vse svoje družine. Odprl je plin in držal ženo z otrokom, da umrejo vsi skupaj. Sosedje so zaduhali plin in našli trojico na tleh. Jankovich je bil mrtev, ženo in otroka so pa oživili s pulmotorjem. Star je bil 38 let.

Žrtve avtov.

Chicago. — V četrtek so bile nadaljne tri osebe ubite na enakih ulicah v kolizijah z avtomobili, pet pa je bilo ranjenih. Število žrtv avtov v tem letu do danes v okraju Cook je naraslo na 848.

Sovjetska kampanja za ameriški kapital

Slaba letina v Rusiji prinesla deficit in lov na kapitalistične kredite je v teku.

Moskva, 26. okt. — Velika sovjetska kampanja za dobovo inozemskega, predvsem ameriškega kapitala v obliki kreditov je v teku. Inozemski kapitalisti imajo zdaj na razpolago najboljše koncesije za izkoriščanje ruskih naravnih bogastev in delitev profita s sovjeti.

Oficijelni seznam koncesij obsega sedem kolon tiska in v seznamu so na razpolago inozemskim kapitalistom vsa mogoča podjetja v Rusiji od premogovnikov in zlatih rudnikov do produkcije sladkorja in konzerviranega mesa. Bankirji, spekulant i in industrijalni magnati vseh dežel so povabljeni, da tekmujejo za koncesije. Izgleda, kakor da so vsa naravna bogastva Rusije na prodaj tujezemskim kapitalistom.

Letočni pridelek žita v Rusiji je bil zelo slab in sovjetsko vlado ogroža deficit za 75 milijonov dolarjev. To — in posledice, ki obetajo težko situacijo letošnjo zimo — je prisililo sovjete, da so se odločili za nove koncesije, ki naj iz Amerike, Anglije, Nemčije in drugih dežel privabijo potrebne kredite.

Razstava žensk izdelkov v Ameriki

Izložba v Chicagu pokazuje, česa so delavke zmogne v vseh industrijah in profesijah.

Chicago. — Ta teden je bila v Auditoriumu hotelu v Chicagu odprta razstava produktov ženskega dela v Združenih državah. Razstava je pod avspicijami ženske lige strokovnih unij, ki šteje 80.000 članic. Miss Agnes Nestor, predsednica omejene lige, vodi razstavo.

Na razstavi, ki ima pokazati napredek žensstva v ameriških industrijah, sodeluje tudi ženski biro delavskega oddelka zvezne vlade, ki je poslal na ogled celo vrsto malih modelov pokazujočih delo 8,549,500 žena uposlenih v tovarnah, pri transportaciji, v trgovinah, pisarnah, na farmah in v strokah umetnosti in prosvete. Zanimiv je oddelak, v katerem so tovarniške delavke v Chicagu izložile svoje izdelke. Tam so tudi delavke, ki demonstrirajo svoje delo: pletejo rokavice, šivajo klobuke in slamnike, modrece in "overalls" itd.

Na razstavi je tudi tekma za lepote. Vsaka industrija in stroka ima svojo tekmovalko.

30 MRTVIH V JUGOSLAVIJI.

Dva vlaka sta treščila pri Slatini v Slavoniji.

Bukarešta, 26. okt. — Dva vlaka Simpon ekspresa sta danes zjutraj kolidirala na postaji Rečici pri Roganski Slatini v Slavoniji, sto milj zapadno od Bukarešte. Dva pasazirska vagona sta bila zdrobljena in okrog 30 potnikov je mrtvih in 25 ranjenecv so odpeljali v bolnišnico. Med mrtvimi je tudi neki italijanski inženir, njegova žena in hči.

Afganski kralj se civiliziral.

Moskva, 26. okt. — Kakor poročajo iz Kabula, glavnega mesta Afganistana, ni kralj Amanulah s svojim dvorom zadnje poletje zastopaj potoval po Evropi. Amanulah je začel uvajati evropske običaje v svoji deželi. Ženske so vrgle proč muslimansko zavezo in ustanovljene so šole za dekleta, bolnišnice za ženske in druge moderne ustanove. Kralj je posnel še eno, za svoj obetov dobro navado evropske civilizacije: tajno poljeje.

12-URNIK SE KUHA V SVILNIH TOVARNAH

Ti mali podjetniki so rakrana v industriji. — V njih delavnica delo le šlahta.

Paterson, N. Y. — To mesto, v katerem ne delajo v 121 svilnih delavnicah in delavci hodijo po hodnikih in iščejo Hooverjev osemurni delavnik v ameriški industriji, je še več ko dvajset let središče hudih bojev med svilnimi podjetniki in svilnimi delavci.

In za te boje postoje vzroki, izjavljajo odborniki organizacije svilnih delavcev Associated Silk Workers of America, to je organizacija, ki vodi stavko. Oni navajajo za zgled Passaic, v katerem je 16,000 tekstilnih delavcev v devet delavnicah, New Bedford, v katerem je 35,000 delavcev in trideset korporacij, pa Paterson, v katerem je 664 delavnic za tkanje široke svile, a v teh delavnicah dela 8,000 delavcev, to je povprečno po dvanajst delavcev na tovarno.

Položaj v Patersonu je zaradi tega tak, ker je v njem na stotine malih delavnic, katerim pravijo delavci "ščurkovne". Nekateri teh "ščurkov" so nastanjene v garažah, v katerih je prostora samo za dva avta. Štiri "ščurkovne" loči samo lesena stena drugo od druge. En delavec prejema plačo kar od štirih delodajalcev. V takih delavnicah dostikrat dela samo šlahta in delavnica je združena s stanovanjem.

Take delavnice je skoraj nemogoče organizirati. Svilo dobivajo od večjih delavnic in mešetarjev in delajo samo za "komišen". V nekaterih teh "ščurkovnih" trajo svilo za dvanajst centov od jarda, vrh tega pa morajo sami skrbeti za razsvetljavo, kurjavo in gonilno silo. Preje je organiziran delavec zaslužil po 12 centov od jarda, a skrbeti mu ni bilo treba za razsvetljavo, kurjavo in gonilno silo. Torej ni nič čudnega, ako v takih delavnicah delajo po šestnajst ur dnevno ali dvakrat tako dolgo, kot je pravil Hoover volilec, ki bi verjeli, ako bi jim pripovedoval, da sname luno z neba in jim jo prinese v dar.

Stavka v letu 1924 proti več stavkam na enega delavca je bila izgubljena. Zgodovina svilne industrije v Patersonu je taka, da so se delodajalci vedno ujedali v pridobitva delavcev in da so se te delavske pridobitve vedno bolj krčile. Delavci, ki so se vrnili na delo in so delali pri štirih stavkah mesto pri dveh, so poslušali lepe obljube podjetnikov. In verjeli so, da je vse zlato, kar se sveti. Rekli so jim: Delo bo trajno, delali boste samo osem ur na dan in objlubil so jim še druge lepe reči. Delavci, ki pri štirih stavkah producirajo še enkrat toliko, kot so preje pri dveh, ne morejo pričakovati, da bodo še enkrat toliko zaslužili, akoravno so še enkrat toliko blaga producirali. Ako bi se kaj takega imelo res zgoditi, tedaj bi podjetniki ne silili delavcev, da delajo pri štirih stavkah. Cena za delo od kosa je bila znižana. Toda delodajalci so vseeno sugestirali delavcem, da bodo za služili od 85 do 90 odstotkov več na teden.

V teku štirih let so se delavci prepričali, da so podjetniki stopnjema znižali njih mezd tako, da danes zaslužijo manj pri štirih stavkah, kot so preje pri dveh. Delavnica za delavnico je uvedla deseturni dnevni delavnik. V začetku so se podjetniki zagovarjali, da imajo toliko naročil, da morajo delavci opravljati čezurno delo. Pest podjetnikov se je spomnilo, da je treba uvesti zopet osemurni delavnik, ko so pošla naročila. Drugi se niso in deseturni delavnik je ostal.

Junaki v strupu namoženih igel v Mohliki

Obtoženka priznala, kako je hotela zastupiti Callesa. Zarotniki so se ahajali pri nuni Concepcion.

Mexico City, 26. okt. — Ko je Carlos Castro Balda v sredo priznal pred federalnim sodiščem, da je zadnje poletje položil bombo v kongresni palači s namenom, da požene zbornico in zrak — k sreči eksplozija ni naredila dosti škode in nikogar ranila — je obenem povedal, da je Marija Elena Manzano istočasno imela nalogo zastupiti predsednika Callesa in generala Obregonu z iglo namočeno v strupu na neki veselici v Zelayi.

Senorita Manzano je bila večerj zaslislana o tej zadevi in je priznala, da je šla z več tovariši v Celayo v svrhu, da pride v dotiko s Callesom ali novoizvoljenim predsednikom Obregonom v plezni dvoran in ga piči z iglo. Ni pa mogla tega storiti, ker je bilo nemogoče priti tako blizu predsednika in novega predsednika.

Obtoženka je tudi povedala, da je Balda bil navzoč na sestanku pri samostanski prednici Mariji Concepcion Acevedo de la Lati, ko so razpravljali o vseh teh načrtih. Balda je rekel, da njegov namen je, spraviti a sve-ta vse sovražnike katoliške cerkve.

Smith že stane kapitaliste čez tri milijone

Približno toliko je demokratiški odbor indal za kampanjo.

Washington, D. C. — James W. Gerard, blagajnik osrednjega odbora demokratske stranke, je ta teden poročal kongresnemu odseku za nadzorstvo volilne kampanje, da je demokratska stranka prejela \$3,065,088.65 prispevkov za svoj kampanjski sklad od 23. julija do 22. oktobra.

V tem času je stranka izdala za kampanjo \$2,951,082.87. Največ denarja je šlo v dvomilijev farmerske države v srednjem zapadu in na zapadu. Na vzhodu so demokratje vrgli največ denarja v Massachusetts.

V Illinoisu je kongresnik A. J. Sabath dobil \$5000, da financira kampanjo za Smitha v časopisih tujih jezikov. Zamorci, ki agitirajo za Smitha, so dobili \$15,000 v tednu od 15. do 22. oktobra.

PRIVATNI INTERESI PREHITELI NOCKELSA.

Dospel je prepomo v Washington.

Washington, D. C. — Ko je Edward Nockels, načelnik radiopostaje Čikaške delavske federacije dospel a svojim inženirjem v Washington, da argumentira pred radiokomisijo, da se vrne delavski radiopostaji zopet 1,500 vatov sile, je pronašel, da je radiokomisija že izravnala priziv. Komisija je dovolila, kar je zahteval in tako ni bilo ponovljeno vprašanje monopola na radio.

Šaljapin v boju s — hudičem.

London, 26. okt. — Fedor Šaljapin, svetovni operni basist, ki so mu sovjeti odvzeli državljanstvo, je postal "svetski manijak". Ta dni je potopil, da čim bolj obiskuje cerkve tem več hudičev mu je za petami. Sklenil je, da si postavi kloster v samotnem kraju in se zapre vanj sam.

Organizirani svilni delavci pravijo, da je njih glavna naloga, da svilne delavce pridobe 100-odstotno za organizacijo, 44 ur dela v tednu in trajna lestvico za delo od kosa, pa priznanje organizacije.

BOGATE DAME NE LJUBIJO DELAVK

Naljšpane dame se ne bodo potegovale za zaščito delavk.

New York, N. Y. — Kdor pričakuje, da se bodo naljšpane dame, okinčane z biseri in dragulji, potegovale za zaščito delavk, ta sodi v blaznico. Te dame niso okusile, kako se kruh je v delavski družini in po kateri ceni ga plačuje delavska družina.

Taka skupina dam, obličena v svilo in okinčana z nepotrebnim nakitom in naljšpan tako, da se ne ve, kakšne barve je njih koža, sedli tudi na konvenciji podjetniške organizacije National Manufacturers Assn. Večina teh dam nasprotuje vsem zakonom za zaščito delavk in otrok.

"Odstranite apol iz zakonika", je priporočala mrs. Helen Archdale iz Anglije. Tako je argumentirala ta dama, da se da ženskam enaka prilika v tem svetu moških in delavke naj delajo tako dolgo in tako trdo, kot moške, ako tako žele. Ako bi ta dama dobila priliko kopati promet ali opravljati delo kurjača na lokomotivi ali jeklarskega delavca pri plavju in morala skrbeti s tem zaslužkom zase in svoje otroke, ki bila kmalu drugega prepričanja in bi kričala po zaščiti za delavke in otroke, ki delajo v industriji. Tako pa govori o stvari, katere ne pozna in jo ni nikdar okusila.

Narodna ženska stranka, ki je neki poseben unikum kapitalističnega gospodarkega sistema in ki postoji menda samo v Ameriki, v delih najbolj razvitega kapitalizma, vedno sodeluje z organizacijo podjetnikov za odpravo vseh zakonov za zaščito žene in otrok v industriji. Ta stranka je naglašala, da je bilo 40 žen odslovljenih zaradi zakona, ki prepoveduje ponočno delo v industriji države New York. Ampak ta ženska stranka ne zine ničesar o 51,000 delavkah, ki živajo v tovarnah države New York zaščito zakona, ki prepoveduje zaposliti žene po desetih svečer.

Podjetniška konferenca je seveda obsodila vse postave za zaščito delavk, vse postave, ki doletočajo, da mora otrok biti star šestnajst let in dokončati sedmi razred ljudske šole, predno lahko dela v industriji. Rekla je, da bi mogoče koristilo to tovarnarjem, ako bi otroci delali v industriji, ni pa zinila besede o milijonih delavcev, ki so brez dela in zaman hodijo od tovarne do tovarne za delom. Zdi se, da bi nekateri tovarnarji, najraje videli, ako bi bilo mogoče izkoristiti otroke v tovarnah, še preden so rojeni.

GREEN ZANIKA INDOERSIRANJE PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV.

Njegova izjava glede imigracije naj se ne tolmači kot indorsiranje Hooverja.

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je prejel več brzojavk, ki so ga vpraševale ali je res indorsiral Herbert Hooverja, predsedniškega kandidata republikanske stranke. Na te brzojavke je Green brzojavno odgovoril, da ni indorsiral nobenega kandidata in da njegovo stališče, ki ga zavzema glede imigracije, ne pomeni, da je indorsiral Hooverja kot predsedniškega kandidata.

Šest ubitih na križišču.

Forsyth, Mont. — Pet šolskih otrok in učiteljica je bilo v četrtek ubitih, ko je vlak treščil na križišču v avtomobil, v katerem so se vozili proti svojemu domu. Trije drugi otroci so bili ranjeni.

Anglež in Američan premagala gravitacijo?

Preneseljiva demonstracija s kosom kovine, ki vial v zraku.

London, 26. okt. — R. H. Tate, ki je komaj 20 let star, pravi, da je odkril novo silo, ki je premagala silo težnosti ali gravitacije. Odkritelj je demonstriral s velikim kosom kovine, podobne aluminiju, ki je stala v zraku, ne da bi bil kdo držal kovino. Nobenega aparata ni treba. Plošča iste kovine se postavi na tla in druga plošča stoji v zraku sama nad prvo kakor dolgo kdo hoče. Tate pravi, da gravitacija ni izolirana, temveč odstranjena popolnoma.

Odkritelj je rekel, da je v neznani kovini nova sila, ki odstranja težnost in omogoči predmetom, da lahko plavajo v zraku. Vsa tajnost je v kovini. Svoje odkritje ne more patentirati, ker bi moral povedati tajnost.

Atlanta, Ga. — Poročila iz Londona o odkritju nove sile, ki se protivi gravitaciji, niso nobena novica dr. Sergius P. Gracaju, podpredsedniku Bell Telephone Company v New Yorku, ki se nahaja tukaj. Takoj je demonstriral isto in s svoje strani je odkril vso tajnost. Vzel je dve plošči kobaltovega jekla. Eno ploščo je položil v lesen zaboj na tleh, ki ga je zaprl, drugo je pa položil v zrak nekaj čevljev nad zabojem — in verjamite ali ne, plošča je stala v zraku.

Grace je pojanil, da je v kobaltovem jeklu svojstvo supermagnetizacije. Dva pozitivna pola delata repulzijo (odbijanje) in to povzroči, da plošča stoji v zraku. Grace ne ve, kaj je odkril Tate v Londonu, smatra pa, da je moral demonstrirati s kobaltovim jeklom.

Odkritje zarote proti kralju Aleksandru

V Beogradu so odkrili načrt za umor kralja in hrvaških voditeljev.

London, 26. okt. — "Daily Express" je sročil prejel s Dunaja brzojavno vest, da je policija v Beogradu odkrila zaroto za umor kralja Aleksandra in voditeljev hrvaške kmetake stranke. V obleki nedavno ubitega Macedonca po imenu Kristoviča so našli zaščit papir, na katerem so bila navodila, kako se naj morilec giblje in kje naj čaka na svoje žrtve.

STAVKOKAZ OBSTRELIL ORGANIZIRANEGA RUDARJA.

Rudarjevi tovarniki hitro razorožili stavkoka. Prihod policije je preprečil, da mu jih rudarji niso poštno našli.

Wilkes-Barre, Pa. — Ko je neunijski železostavbinski delavec nevarno obstrelil organiziranega rudarja, so mu prhiteli njegovi tovariši hitro na pomoč. Razoborožili so stavkoka in je prihod policije na lice mesta, je preprečil, da jih stavkokazu niso poštno našli. Rudarja je zadela krogla v nogi in mu napravila nevarno rano.

Rudarska organizacija v Wilkes-Barre je protestirala odločno pri Wilkes-Barre Coal kompaniji proti zaposlenju neunijskih železostavbinskih delavcev, ki postavljajo lomilnico za drobljenje premoga. Odbor je obiskal neunijske železostavbinske delavce in jim prigovarjal, naj se pridružijo železostavbinski uniji železostavbinskih delavcev. Nervozen stavkokaz je potegnil samokres in streljal.

Potres v Nikaragvi.

Managua, 26. okt. — Močan potres je večerj stresel Managua.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Narodna: Zedinjene države (taven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cinciro \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

135

Datum v oglepaju n. pr. (Sept. 30-1928) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da va mje s tem dnem potekla naročina. Ponovito je pravofamo, da se vam ne ustavi list.

KONCEM TEDNA.

Delavci v delavnicah pensilvanske železnice so obdržali svojo organizacijo neokrušeno, dasiravno so nanje padali udarci skozi šest let. Zda so prešli v kampanjo za pridobivanje novih članov za organizacijo.

Zakaj ta izpremema v vodstvu železnice? Dobri in izurjeni delavci so se zahvalili za nizke meze, ki jih je plačevala železniška družba in so si postali delo v drugih delavnicah. Železniška družba hoče nabaviti nove železniške opreme za milijon osem sto tisoč dolarjev. Za izdelanje te opreme pa družba potrebuje dobrih delavcev. Prepričala se je, da tiholazci in petofizniki niso dobri delavci in postala je nepričakovano mehka. Izjavila je, da ne bo noben delavec odslovljen zaradi tega, ker je član organizacije.

Tudi ošabni in trdosrčni gospodje postanejo mehki, kadar jim voda teče v grlo in dobiček prihaja v nevarnost.

Sedem do osem sto stavkajočih tekstilnih delavcev v New Bedfordu je bilo obsojenih na par mesecev zapora. Proti obsojbi in kazni je bil vložen priziv. Zda je stavka končana. Tovarnarji potrebujejo delavce v tovarnah in ne v zaporih. In tako so se ravno tisti tovarnarji napotili zopet k državnemu pravdniku, ki so preje nanj pritiskali, da naj dobro zašije stavkajoče delavce in ga prosili, da naj ne bo nikar hud na stavkarje, ampak naj jim priznane na ta način, da ne bo ugovarjal prizivu stavkajočih delavcev. Voditelji stavke naj pa delajo pokoro v zaporu.

Ce obsojeni stavkarji sede v zaporih, ne delajo v tovarnah, to pa pomeni nekaj manj dobička za gospode tovarnarje. Zato je treba zdaj postopanje proti stavkarjem tako uravnati, da bodo stavkarji lahko delali in množili bogastvo tekstilnih tovarnarjev. Zelja po večjem dobičku izpreminja najbolj trdosrčne zakrknže v človekoljube.

Predsedniški kandidat republikanske stranke je plesal z zamorko, ko se je nahajal v Misouriju. Tako vest so pričeli raznašati njegovi politični nasprotniki—demokratje, da napravijo Hooverja nepriljubljanim med belopoltniki na jugu, ki so s svojimi idejami najmanj za dve sto let zadaj za svojimi severnimi sosedi. Hooverjevi pristali so te govornice takoj pribili na steno kot grdo in najbolj nedostojno neresnico.

Pametni ljudje se temu nepotrebnemu razburjenju smejejo in vprašujejo, zakaj bi bila to "najbolj nedostojna" neresnica, ako se o komu širi povest, da je plesal z zamorko, dasi ni plesal z njo. Zamorka je tudi človeško bitje in ima do človeškega življenja tiste pravice kot belopoltni ljudje. Bogati ljudje, posebno bogate belopoltnne dame so res storile marsikaj nedostojnega, pa se ni nihče zgražal nad njimi. Prirejale so posm in mačkam slavnostne pojedine, ko so brezposelni delavci s njih družinami stradali. Prirejale so kužetom in mačkam slavnostne pogrebe in jim na grobove postavljale dragocene spominske, medtem ko na stotine otrok siromašnih delavcev gre brez zajuterk v šolo. Ali je mogoče dostojno prirediti pšičkom in mačkam pojedine, slavnostne pogrebe in jim postavljati spomenike na grobove, dokler mali otroci stradajo in hodijo v strganih oblekah in čevljih postmi v šolo?

Kapitalizem res podpira družinsko življenje in dom, kot stebel človeške družbe. Zvezna posredovalnica za delo v Sloux Cityju poroča, da se je prišlo šest žen za pospravljenje koruze s polja in ličkanje koruze. Spremljali jih bodo njih soprog, eno šeno pa tudi njena dva mlada sinova. Razume se, da bo ta šestorica žen s svojimi možmi in otroci potovala od farmarja do farmarja, dokler bo kaj koruze za ličkanje. Za potovanje jim bodo služile najbrž stare fordke, ki bodo obnem tudi njih domovi. Ako bi pred deseti leti kdo sugestiral, da omožene šene hodijo ličkat koruzo od farmarja do farmarja, bi ga najbrž oddali v blaznico, da ga preiščejo, ako ni duševno bolan. Tako kapitalizem s svojim razvojem odpravlja sta-

re tradicije, šege in navade, verski prepovedniki pa skrebe, da greh za odpravljenje starih šeg, navad in tradicij ne obvisi na kapitalizmu, ampak da se ta greh, ako je sploh greh, podtika socialistom.

VESTI IZ NASELAIN

Subljev nastop v Sheboyganu. Sheboygan, Wis. — Pod avspicijem sheboyganških pevskih društev moškega zbora "Danica" in ženskega zbora "Slovenka" se bo vršil v nedeljo, dne 11. novembra, zvečer pevski koncert g. Antona Šublja, znanega pevca-umetnika, liričnega baritonista državne opere v Ljubljani.

Na željo g. Šublja se bo prireditelj vršila v dvorani Hrvatskega doma.

Na nako priporočilo in našim razmeram primerno se je Šubelj odzval z jako obširnimi in posebnim izbranim programom, kateri bo, kakor je razvidno iz mnogostvilnih točk, vseboval kraane slovenske in hrvatske narodne pesmi in druge pesnitve.

Za danes samo opozarjamo naše občinstvo na to izredno priliko, ter priporočamo v nareprej, da naša naselebina brez razlike nazorov izkaže z najštevilnejšo udeležbo priznanje našemu sinu pevcu-umetniku, kateri brezdvomno predstavlja višinsko narodno kulturo, izraženo v pesmih našega naroda.

Več podrobnosti o tej prireditvi prihodnjič.

Priljubljeni odbor.

Uspeh Šubljevih koncertov v metropoli.

Cleveland, O. — Anton Šubelj, operni pevec državne opere v Ljubljani, je prošil petek, dne 19. oktobra, pel dijakinjam Western Reserve univerze s sijajnih uspehom. Dvorana je bila nabito polna. Navzočih je bilo čez 500 dijakinj in profesoriki zbor. Naše pesmi so jim silno ugajale in bariton Šubelj je mpoqe moral ponavljati. Naš pevec je dobil povabila za ponovni nastop čez par mesecev.

V ponedeljek je dr. Clemens predstavil v Clevelandu našega Šublja mnogim vplivnim osobam, ki se izredno veliko zanimajo zanj, kajti naša posem kot jo poje Šubelj se jim zelo dopada.

Šubelj je pred par dnevi pel tudi slovenskemu občinstvu v Collinwoods, kjer je ponovno žel prireditelj aplavz. Deset pesmi je moral ponavljati. Dvorana je bila spet nabito polna.

V četrtek 24. oktobra je g. Šubelj pel pred Women City klubom. Ob tej priliki so mu angleški listi naredili prav dobro reklamo. Dnevnik Cleveland News in Cleveland Plain Dealer sta prinesla daljši opis našega opernega pevca znanega z njegovo silno in gorenjski narodni nohi.

Omenjena lokalna angleška lista sta v nedeljskih izdajah prinesla izčrpan življenjski g. Antona Šublja, v katerem je našlikana njegova telavna pot nazvgor, da si je priboril mesto, ki ga sedaj zavzema. Rodil se je od priprostitih kmečkih staršev na Gorenjskem, kjer je že kot triletni otrok znal peti nič manj kot 75 pesmi, katerih se je največ navadil od svoje matere, ki je vselej rada pela pri svojih dnevnih opravkih.

Anton je bil deseti otrok v družini. Na Slovenskem ni bilo to nič izrednega, kjer je skoro vsaka družina štela nad deset potomcev. Že kot otroku se je zahotelo po petju in umetnosti ter glasbi. Mladi Tone je bil postal tudi v svetovni vojni v vojski, takoj po končani svetovni furiji pa je vstopil v Ljubljani v konservatorij glasbe, kjer se je večal in uril v solospvih in dramih. Ker je to zahtevalo veliko denarja, je mladi Šubelj vprašal za sprejem v ljubljansko gledališče, kjer je bil angažiran po prvih poskusih.

Temu uspehu je sledila študija petja v Berlinu na Višji šoli glasbe. Razume se, da je bil njegov najnamudnejši dan vsega njegovega življenja njegov prvi nastop v operi. V štirih letih, ki so sledila, je Šubelj pel v nič manj kot 42 vlogah različnih oper.

Treba je še pripomniti, da se Amerikanom posebno dopadejo naši narodne popevke najbolj, kajti v njih menda naš Šubelj izraža najljube čustva slovenske duše in našega globokega ter sentimentalnega čutenja.

V soboto 27. okt. zvečer poje Šubelj v Girardu, O., kot je bilo že parkrat poročano v Prosveti, v nedeljo 28. oktobra pa bodo imeli rojaki v Lorainu, O., krasno priliko diviti se pesmi, ki jo poje g. Anton Šubelj.

Zatem bo pel Šubelj v naslednjih dveh mesecih še v teh-le slovenskih naselebinah:

Dne 4. novembra zvečer v Springfieldu, Ill.

11. novembra zvečer v Hrvatskem domu v Sheboyganu, Wis.

18. novembra zvečer v Chicagoholmu, Minn.

25. novembra zvečer v Duluthu, Minn.

9. decembra popoldne v Slovenskem narodnem domu v vsem slovenskim naselebinam prilika, da pohite na koncerte, ki jih prireja naš Šubelj, lirični bariton, po srednjem in skrajnem zapadu. Eno je gotovo, da Waukeganu, Ill., in dne 16. decembra zvečer v Pueblo, Colo.

S tem bo dana davnala skoro bo vsak, ki posei Šubljev koncert, odhajal domov vselega srca in z željo v srcu, da ga spet sliši. Dobil bo, česar mu je doslej manjkalo; spoznanja, da slovenska pesem je istiniti odmev vse iskrenosti slovenskega čustvovanja.

Poročevalec.

Smrtina kosa.

Amherstdale, W. Va. — Dne 21. oktobra je vlak smrtno povozil rojaka Johna Godino. Bil je član društva št. 530 SNEV do leta 1925. Pokojni je bil rojen v Dolah pri Litiji na Dolenjskem. Ostal je brez družva ko ga je zadela smrtina nesreča.

Pred smrtjo je pripovedoval, da ima mater v Walsenburgu, Colo. Ako žive njegovi sorodniki v Ameriki, naj se blagovoljivo oglašijo, da se njihane potrebne stvari glede umrlega. Pokojni John Godina je bil rojen leta 1890, njegova mati se piše Mary Godina.

Pokojni je hodil ponoči po železniški progi na delo. Omejenega dne je tudi šel po tradiciji, ko ga je prihajajoči vlak ubil. Za nadaljne informacije se obrnite name: Philip Urosevich, Box 62, Amherstdale, W. Va.

Philip Urosevich, tajnik društva št. 530 SNEV.

S pola.

Pred kratkim je na Hibbingu, Minn., govoril v prid ponovne izvolitve sedanjega senatorja Shipsteada, Slovencem v teh krajih dobropoznanega zveznega senatorja, mladi senator La Follette iz Wisconsinu. Slikal ga je kot neustrašnega moža in značajnega človeka, ki vedno stoji na strani delavstva.

Ne pišem te vesti kot kakšen politikan, pač pa je zato, da bo vsak, ki misli delavsko in ki se zaveda svoje dolžnosti, volil za senatorja Shipsteada, ki se je dosedaj že večkrat iskazal v senatu kot prvi reprezentant delavstva. — Mitja Pogorelec.

Listnica uredništva.

Collinwood, O. — L. M. — Pošljite naslov, da vam pismo vašega nečaka vrnemo. Pozdravi!

Drugi transkontinentalni polet.

Los Angeles, Cal. — Monoplan "Yankee Doodle" je v četrtek prispel iz New Yorka v Los Angeles v neprestanem poletu pod vodstvom pilota C. B. D. Collyerja, ki je bil lani na poletu okoli sveta. Harry Tucker iz Santa Monice, Cal., lastnik "Yankee Doodle", je bil pasasir. Daljavo 2700 milj sta preletela brez vsake nezdore v 24 urah in 51 minutah. Zadnje poletje je Art Goebel v istem letalu poletel iz Los Angelesa v New York v 18 urah in 58 minutah.

Poln "dinier pall" sevaren v Detroitu.

Detroit, Mich. — Štirje kanadski delavci, ki hodijo čez mejo na delo v Detroit, so bili 25. t. m. aretirani, ko so cariniki pogledali v njihove posede z jedjo in naali opojno pičajo. Ko so mnogi drugi Kanadčani videli, kaj se godi, so zmetali posede v reko.

Napačna listnica uredništva

Uredništvo "Prosvete" zavzema stališče, da ima vsak človek pravico pokazati, kako je neumen in zloben. Te pravice ne odreka tudi osebi, ki je napisala dne 24. oktobra "duhovito" zbadljivo pod naslovom "Napačna Listnica Uredništva" in jo priobčila v izdaji "Ameriške Domovine" z dne 24. oktobra, pa če ta oseba pripada ali ne k uredniškemu štabu, ki prvi v ravnoisti izdaji, da bodo Poljaki, Slovaki, Rumunji, Nemci in Srbi v Clevelandu skoro "enoglasno" glasovali za Al Smitha. In da bi seveda med njimi tudi naši Slovenci in Hrvatji. To "duhovito" zbadljivo obesimo nekotoliko nižje, da jo lahko vsak čita in spozna, da se okoli "Ameriške Domovine" zbirajo samo "duhoviti" ljudje, ki hitreje mislijo kot blisk in ki nimajo para na svetu. Ta "nedosežna duhovitost" bolnih možganov se čita:

"NAPAČNA LISTNICA UREDNIŠTVA.

V časopisu "Prosveta" smo te dni čitali "listnico uredništva," v kateri urednik "Prosvete" naznanja sledeče: Ako se ameriška državljanka, dekla ali udova, poroči s tujcem, zgubi s tem aktom svoje državljanske pravice. Tako določa sedanji zakon. Pozdravi! — Uredniku "Ameriške Domovine" je jako žal, ker je urednik "Prosvete" tako slab poučen o obstoječih državljanskih postavah. In taki ljudje delijo nauke našim rojakom! Ni rečeno, da dekla ali udova, ki je državljanka, in se poroči s tujcem, zgubi državljansko pravico. Ona ostane državljanka, tako govori postava z dne 22. sept. 1922. Nam je žal, ker je bil dotični rojak radi "Prosvete" napačno informiran. Vidi se pa tudi, da urednik "Prosvete" presneto malo pozna postavu, toliko več pa rdečega evangelija. Pa brez zamere. Resnica mora na dan, ker je naša dolžnost rojake pravilno informirati.

In kaj je dalo povod tej zbadljivki? "Prosveta" z dne 20. oktobra t. l. je priobčila to "Listnico uredništva":

"Pittsburgh, Pa. — L. T. — Ako se ameriška državljanka, dekla ali udova, poroči s tujcem, zgubi s tem aktom svoje državljanske pravice. Tako določa sedanji zakon. Pozdravi!"

Ako bi uredniški štab "Ameriške Domovine" imel kaj spominati v svojih možganih, bi se spomnil, da je "Prosveta" to vprašanje tolmačila že tolikokrat in pravilno, da bi uredniški štab "Nove Domovine" lahko vedel, da je stavec izpustil besedico "ne," korektor je pa to stavčovo napako prezrl, ampak uredniški štab "Ameriške Domovine" je v ved svoje pozabljivosti zavriskal veselja in dejal: "Aha, zdajle pa imamo 'rdečkarje,' le po njih!" In zmašili so akupaj zbadljivo, ki je zagledala beli dan v "Ameriški Domovini" dne 24. oktobra, misleč, da mogoče "rdečkarji" zaradi nje izvrše samoriz iz sramate. Še preden je šla "Ameriška Domovina" v tiskarski stroj, so pa ti prešmetani "rdečkarji" v izdaji "Prosvete" z dne 23. oktobra priobčili "Popravek," ki se glasi:

"LISTNICA UREDNIŠTVA.

Popravek.

V 247. številki Prosvete v Listnici Uredništva se je vrnila pomota. Pravilno bi se bilo moralo glasiti tako-le:

Pittsburgh, Pa. — L. T. — Ako se ameriška državljanka, dekla ali udova, poroči s tujcem, ne zgubi s tem aktom svoje državljanske pravice. Tako določa sedanji zakon, ki je stopil v veljavo 22. septembra l. 1922.

V tem slučaju je bila izpuščena samo besedica ne, ki je naredila v poljanilu precej razlika.

Uredniku "Ameriške Domovine" ni treba biti prav nič žal, ker je urednik "Prosvete" tako slab poučen o obstoječih državljanskih postavah. Tudi v tem slučaju se je lahko "učeni" urednik "Ameriške Domovine" učil od "neukega" in "bedaste" urednika "Prosvete," kajti tri in dvajseti oktober je en dan preje pred štiri in dvajsetim oktobrom. To mogoče zapozode tudi vseučeni urednik "Ameriške Domovine," da je prišel za dan prekasno in da je rojak v Pittsburghu en dan preje dobil pravilne informacije iz "Prosvete" in na to je šele "Ameriška Domovina" prikrevsala en dan prepozno. Sapienti sat in brez zamere!

OPAZOVANJA

Krik iz puščave kitajske. Na Kitajskem je zadnjič nekaj zakrčalo. Bili so to kitajski kristjani oziroma njihovi voditelji. Kitajsko krščanstvo je sicer mizerna dlačica v kozihu medvedu: komaj pol milijona "duš" med 400 ali 500 milijoni heretikov in brezvercev — če je verjeti mislonarjem, da jih je pol milijona.

Torej voditelji kitajskih kristjanov so sporočili zunanjemu svetu, da edini pogoj za napredok krščanstva na Kitajskem je — združitve vseh kristjanskih cerkva in sekt. Kitajcem namreč ne gre v glavo, zakaj se "ednozveličavno" krščanstvo deli na toliko kosov in vsak kos boče veljati za "ednozveličavno." Ako je samo en pravi Bog, zakaj ni samo ena cerkev in samo ena krščanska vera? Čemu toliko prepira in mrznje med kristjani samimi?

Kitajci, ki so to sprožili, niso tepci, čeprav so "spreobrnjeni." Dobro so pogodili; toda zdaj se lahko pripravijo na razočaranje, kajti odziva — ne bo še tako hitro, vsaj letos še ne.

Krščanska cerkev se je razklala na dvoje že v petem stoletju in tam je ostala razklada do danes. (Razkol je bil zaradi vprašanja, če Bog sin izvira iz Boga očeta ali oče iz sina ali nekaj aličnega.) Tisoč let kasneje se je zapadna ali rimska polovica spet razklala v nove polovice, tretjine in četrtine; nastal je cel regiment krščanskih cerkva in sekt — in vse so bile "prave".

Kitajci imajo oči in ušesa.

Kaj sem videl v Rusiji

Potovanje v Rusijo in dogodki v boljševiški komuni.

Piše Josip Jobović, Pittsburgh, Pa.

Vsled tega smo zaključili, da smo torej na cilju! Vsi smo s posteljo kovčge s tovornim vlakom. Od vsakega kovčga smo plačali \$1.40. Ruska transportna družba je prevzela pošiljatev. Uverjeni smo bili, da je vse v dobrih rokah in pride pravočasno za nami.

Računali smo po razmerah v Ameriki, kjer pride kovčeg najkasneje dan ali dva za vami, ako ga pošljete s tovornim vlakom. Začudili smo se pa, ko so nam v Moskvi povedali, da naša prtljaga morda — morda — pride v desetih ali štirinajstih dneh.

Druga neugodnost v Rigi je bila, da odprejo okna za prodajanje voznih listkov šele eno uro ali tričetrt pred odhodom vlaka. Če je mnogo potnikov, ni časa, da bi mogli vsi kupiti listke in mnogi morajo čakati na prihodnji vlak.

"Tako je pač v Latviji, ampak v Rusiji bo boljše," smo se tolažili.

Sitnost je bila tudi z menjavo denarja v Rigi. Ali vse smo potrpehli in se tolažili z upanjem, da bo vse boljše čim stopimo na tla Sovjetske Rusije.

Na kolodvoru v Rigi smo videli mnogo pijancev in vse polno vojakov. Vojaki so se vozili v našem vlaku nekam v bližini meje, kjer so vsi poskakali na tla. Mi smo kupili karte drugega razreda, tako da smo po štirje sedeli v enem kupeju, ki se je zapiral od znotraj, da ni mogel nihče drugi priti v kupej. Malo nam je odleglo pri srcu, ko smo se zaprli v kupeju; bilo nam je težko, ko smo videli toliko pijanih ljudi in vojakstva. Bili smo pač v tuji deželi in nihče ne ve, kako so vsi ti ljudje razpoloženi napram komunistom.

Vozil smo se celo noč in zjutraj drugega dne izvedmo, da se bližamo meji Sovjetske Rusije. Kondukter je na vprašanje naših Rusov rekel, naj pazimo na veliki lok nad prog. Tam je meja. Res pridemo do tega mesta okrog desetih predpoldne. Na ruski strani proge je postavljen nekaj slavolok, na katerem piše, da je to meja Sovjetske unije in nato slede znane besede: "Delavci vseh narodov, združite se!"

Kdo naj opiše naša prekipevajoča čustva? Po dolgem času smo torej na cilju! Vsi smo s posteljo kovčge s tovornim vlakom. Od vsakega kovčga smo plačali \$1.40. Ruska transportna družba je prevzela pošiljatev. Uverjeni smo bili, da je vse v dobrih rokah in pride pravočasno za nami.

Računali smo po razmerah v Ameriki, kjer pride kovčeg najkasneje dan ali dva za vami, ako ga pošljete s tovornim vlakom. Začudili smo se pa, ko so nam v Moskvi povedali, da naša prtljaga morda — morda — pride v desetih ali štirinajstih dneh.

Druga neugodnost v Rigi je bila, da odprejo okna za prodajanje voznih listkov šele eno uro ali tričetrt pred odhodom vlaka. Če je mnogo potnikov, ni časa, da bi mogli vsi kupiti listke in mnogi morajo čakati na prihodnji vlak.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIKSI SLOVENC!"

G. Pourcelle: V ČRNO NOČ...

"Ali uganete, koga sem prele, v mraku, srečal doli na poti?" je vprašal gostilniški gost. "Koga?" so zazijali pivci. Vse glave so se dvignile. "Enega izmed delavcev, ki so se potikali tod okrog, ko so pred tremi leti gradili železniško progo. Ko je opazil, da ga gledam, se je obrnil v stran, a to mu ni pomagalo: spoznal sem v njem Antonia Piemontezza."

prvo nadstropje pod zglavje. Sredi stopnic se je ustavil in rekel ženi: "Sariota, svetujem ti, da ne pihneš luči, ko prideš spat. Lopov se bo morda prestrašil svetlobe." Lice mlade žene se je vznemirilo. Roka ji je tako zadržala, da ni mogla živati dela, ki ga je držala v rokah. Spustila je šivanje v naročje in se zamislila: Antonio se je vrnil! Noč in dan je čakala kakor bolnik solca. Ni ga bilo! Ni prišel, čeprav se je zaklel, da pride ponočno in jo odvede s seboj! Naposled ji je umrla mati in je ostala sama. Kako naj sama vodi krčmo, miri pijance? Poiskala si je moža. Strahotepca! Poplaval je kakor najslabši gosti in se je debelil od lenobe. In zdaj se je vrnil on, ki ga je čakala tako dolgo. Kaj bo zdaj? Nekaj se bo zgodilo, morda nekaj strašnega...

"Ne mati... ona je že davno mrtva. Mož še čuje..." "Mož... tvoj mož?" je vprašal osuplo. Zamezala je v pričakovanju, da se bo nekaj zgodilo... Mogoče jo zabode z nožem, ustrelil s samokresom... Antonio je buljil. Oči so mu stopile iz jam. "Vidiš... mislila sem, da si pozabil name, pa sem se omožila... Dolgo sem čakala, da prideš, a ni te bilo. Zakaj nisi prišel?" "V njenem glasu se je topila žalost. Odgovor je zvenel o-bupno: "Nisem mogel. Moral sem biti v Italiji. Kako naj ti povem vse?" Položila mu je roke okoli vratu in ni mogla odoleti zavesti, da je žena, last nekoga drugega, ki ga ne ljubi. "Jadni Antonio!" se je razlilo po krčmi. Bil je žalosten, mehak kakor dete. Pripovedoval je: "Hodil sem nepretrgoma štirinajst dni. Spal sem v gozdovih, v razvaljenih skednjih in razdejanih kočah... Bili so mi za petami kakor pobeželi divjaci. Prišel sem pote... Tudi meni je umrla mati. Hišica na obali Pada je prazna. Zate sem jo popravil..." Govoril je rahlo in mehko. Ramena so se mu vdiral ob vsaki besedi. "Preden odideš, ti skuham malo kave," je dejala Sariota z materinsko nežnostjo. "Samo tiho bodi, da te ne čuje mož, ki spi v sobi." "V najini sobi?" je vprašal Antonio. Spogledala sta se in se nasmehnila. Antonio je popil kavo in ji dal roko: "Zbogom!" Sariota je tiho odprla vrata. Plamen svetiljke je plasil v prepihu. Poletna noč ju je očeta in nozdrvi.

Antonio je obstal na pragu in se zazri v njene oči z žalostjo in poželjenjem. Misli si je, da ga bo noč požrla, kakor ga je prihitel. Sariota bo otrok mirnega življenja, brez strasti in bolesti. Prenajhala bo z možem križe življenja vdanó in potrpeljivo. On pa... on se bo potikal po svetu. Lovili ga bodo, gonili kakor psa in on bo bežal pred zasledovalci. Privzdignil je klobuk, pod katerim so se bili sprejeli v mastno kepo njegovi črni, gosti lasje. Še enkrat se je zasvetilo njegovo lice, napeto, kakor da je namazano z oljem. Potem so zasijale izpod čela velike, bleščeče in sijajoče oči. Sariota se je izvil iz grla krik: "Antonio!" Planil je po nji kakor tiger, zadel jo na rame in se izgubil z njo v črno noč.

Sveže pobaryano Iz angleščine E. V. Priznati moram, da sva bila z ženo zelo pridna in da so nam čopiči ali silno spretno izpod rok, barvala sva, kot da bi bila še od nekdanj privajena temu poklicu. Letos sva se spravila nad spalnico in — kar je še mnogo več in kar sva bila najbolj ponosna — prebarvala sva tudi kopalnico, kad, z eno besedo, vse, kar je bilo tam notri. "Prav čedno izgleda," je dejala žena na večer, ko sva delo dovršila. "Saj pa tudi ni bilo tako enostavno delo, kot bi si kdo mislil. Jaz sem vsako stvar šestkrat preverila, ni zlomek, da ne bi dolgo časa držalo." Baš oni večer pa je prišla teta Emeraldá v posete. Teta Emeraldá je namreč zelo bogata samsica in sedaj veste menda dosti. "Zelo pogosto me morata jemati na sprehod z avtom," je dejala teta Emeraldá. "Dobro vesta, kako rada se vozim z avtomobilom. Kako mislite jutri? Napravila bi rada daljšo turo." Njena želja je nama ukaz, že razumete, zakaj, zato smo se dogovorili, da bo drugo jutro teta zajtrkovala v postelji, potem pa okoli osme ure odinemo. Avto je bil ob določnem času na mestu, pripravljena sva bila tudi midva z ženo, le teta ni bila od nikoder na izpregled. Čakala sva četrt ure, a ker jo še ni bilo, sva poslala Mino, naj gre pogledat, kaj se je z teto zgodilo. Mina pa se je kmalu vrnila ter povedala, da na nje-no trkanje ni dobila nobenega odgovora, vrata njene spalnice pa so zaklenjena. Polotili se naju je strah in hitela sva gori, da se prepričava, kaj je resnica na tem, kar je povedala Mina. Trkala sva na vrata, klicala sva teto, bunkala, bobnala in končno razbijala po vratih, a vse zaman, nobenega odgovora, nobenega glasu. Prebledela sva oba in najgrozovitje misli so se nama podile po glavi. "Ne preostaja nama drugzga, kot da vrata vlomiva," sem dejal končno. Prinesel sem klavirno in močno dleto, nakar so se po hudem naporu udala. Oba hkratu sva tresčila v spalnico, toda teta nikjer, ne na postelji, ne pod posteljo, ne duha ne sluha o njej. Žena je pričela jokati. "To je strašno, nekaj groznega se je moralo pripetiti," je tarnala, "lutim, da je moralo biti nekaj strašnega. Temo so oropali ali pa celo umorili, ah, uboga teta, hu, hu, hu, hu." "Nič drugzga nam ne preostaja kot da zadevo javim policiji, ki naj ukrene vse potrebno." Skočila sva v avtomobil ter se odpeljala na policijo in se v kratkem času vrnila z dvema policistoma ter komisarjem. "Mogoče je, da so ji zamašili usta ter jo zapirli v kako stranako sobo?" je dejal gospod komisar. "Vsekakor moramo vso hišo preiskati od vrha do tal." V pritličju ni bilo nikjer sledu, tudi v omrah in skrinjah ni bilo ničesar videti. Spalnice so bile vse prazne, nobena preproga ni bila v neredu, znamenje, da ni bilo nikogar tu. "Kaj pa je tu?" je vprašal eden izmed policajev, ki smo dospeli do zadnjih vrat. "Tam ne bo nič," sem dejal mesto žene, "to je namreč le kopalnica."

"A je tudi zaklenjena, čudno," je dejal policaj, "vlomimo." Policaj je hotel takoj udreti, a udaril je samo enkrat po vratih, ko se je oglašil tanek glas iz notranjščine kopalnice. "Kdo je, kaj pa je?" sem hitro vprašal. "Ne morem se ganiti, nič si ne morem pomagati. Brez pomoči mi ni mogoče ven. Nikakor ne smete moških pustiti notri." "Koliko pa jih je bilo? Kam so odbežali, v katero smer?" je hitel komisar izpraševati skozi vrata. Odgovora ni bilo nobenega, a ker so bila vrata zaklenjena, smo domnevali, da so roparji pobegnili skozi okno. Kakor hitro sem to domnevo izustil, je komisar takoj tekkel na vrt, jaz za njim, policija pa za menoj. Pustili smo ženo in Mino samo pred vrati kopalnice. Preiskali smo vse vrt, a ko se mi je ravno zdelo, da sem našel sled, se okno kopalnice odpre in žena zakliče: "Je že vse pojasnjeno in v redu. Jones, pošli policijo zopet domov." To pa je bilo lažje rečeno kot storjeno, vendar pa sem po dolgem prigovarjanju le dosegel, da so odšli istim potom kakor so prišli. Namreč, peljati sem jim moral z avtom nazaj ter tam inšpektorju vso stvar pojasniti. Ker sam še nisem vedel, kaj se je pravzaprav zgodilo, me je radovednost gnala, da sem s podvojeno brzino vozil proti domu in bi radi prehitre voljke skoraj prišel v konflikt s policijo. Ko sem stopil v sobo, sem našel ženo vso v solzah. "Kaj ti je? Kaj se je zgodilo?"

Chicago. — Nekli nezakrinski možki je v sredo večer stopil blagajniku Majestic teatra, pomopil revolver v obraz in zahteval denar. V istem času na stotine ljudi šlo mimo, tisti nihče ni opazil, kaj se godi. Blagajnik je banditu izročil nekaj nad sto dolarjev, nakar se je par odstranil in izgubil v množici. "N-n-e," je odvrnila žena. "Saj ni bilo nikjer nobenih roparjev ali pa vlomilcev. Tudi moriti ni nihče mislil. Ko je vplja, da ne moške notri pustiti, je mislila le tebe in policijo. Teta je namreč šla v kopalnico, da se okopje, midva pa sva ji pozabila povedati, da je kopalnica svede prebarvana in torej neuporabljiva. Ko je prišla v kopalnico, se je vseda kraj kadi, a vstati pa ni več mogla, saj veš, da sem vse šestkrat prebarvala. Šele z Mino sva jo mogli rešiti mučnega položaja. Na pomoč pa preje ni marala klicati, ker se je sramovala. Da bi jo bil ti le videl, kakšna je bila, ko sva jo odstranili, ne, raje ne povem." Naslednji dan sva prejela pismo od tete Emeraldé, v katerem nam naznanja da jo ne bo več k nama, ker bi se toliko reklo, da naj se pod nosom obrisava. "Sedaj si pa prebarvala premoženje tete Emeraldé," sem dejal ženi, ki pa ni bila nič kaj vesela mojih besedi. "Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojem prijatelju ali sorodniku v domovini? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga na mal denar lahko pošljete svojem v domovino."

NAROČNIKI POZOR

Znamenje (Sept. 30-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ts dan. Ponovite ravnomo, da vam lista nastavimo. Ako lista ne prejete, je mogoče vstavljen, ker je plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen v sled napake, pošlite nam dopisnico, avadite stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi druzveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino. Naročnina za celo leto je \$6.00, za pol leta pa \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.90, za leto \$7.50, pol leta \$3.75, lane \$6.50. Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vsa leta pa \$9.00. Tednik stane za Evropo \$1.75, člani doplačajo samo 50c dodatno. Mladinski List stane za celo leto \$1.20. Naročnice lahko tudi pošljejo na naslov: Upravništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Aleksander Dumas: VOLKODLAK

Ko je nato natančneje pogledal tja, je opazil velikega sivga volka, ki mu je sledil korak za korakom. Toda to ni bil oni volk, ki mu je bil gost v koči, kajti oni je bil črn, ta pa — kakor smo že povedali — siv. Ker ni imel Thibault nobenega vzroka domišljati si, da bodo vsi volki, ki mu pridejo nasproti, tako dobro razpoloženi napram njemu, kakor je bil črni volk, zato je z obema rokama prijel gorjačo ter jo zavilhtel okoli glave, da se prepriča, če jo zna še dobro sukati. Ali v njegovo veliko presenečenje, mu je volk po mirno sledil, ne da bi kazal kakoga sovražnega namena. Kadar se je ustavil Thibault, se je ustavil tudi volk, kadar je šel Thibault naprej, je šel tudi volk, ki je od časa do časa zatulil, kakor bi klical ojačenja. Kmalu je opazil Thibault pred sabo drugi par žarečih oči, ki je žarel skozi temo, ki je postajala čedalje gostejša. Držeč trdno v rokah svojo gorjačo, je korakal proti temu paru oči, nanadoma pa se je spódtaknil ob nekaj mehkega, kar je ležalo na poti. Bil je drugi volk... Ne da bi pomišljal, je li prav ali ne, se je Thibault za hip ustavil, dvignil gorjačo ter lopnil volka z vso močjo po glavi. Žival je zarjula od bolečine, nato pa stresla glavo kakor pes, ki ga je pretepel gospodar ter pričela korakati pred Thibaultom. Zdalj je Thibault opazil, da gre tudi poleg njega na desni volk, in takisto drugi na levi. Preden je dospel eno miljo daleč, ga je spremljalo kakih dvanaest volkov, ki so sklenili okoli njega krog. Thibault je sprva mislil, da bi splezal na drevo, toda nato si je premislil ter si dejal, da je najbolje, če skuša priti domov, in to tem bolj, ker volki niso kazali nobene sovražnosti; Za splezati na drevo bo imel še vedno dovolj časa. Ko je dospel Thibault do svoje bajte, so se volkovi spoštljivo umaknili ter naredili pred kočo špalir, skozi katerega je korakal Thibault, ki prav gotovo ni izgubil časa, da bi se jim zahvalil za ta njihov čin uljudnosti, temveč je planil v kočo ter naglo zaprl vrata za seboj. Ko je vrata dobro zaprl in zapahnil, je postavil pred vrata veliko skrinjo, da bi bil bolj varen pred volkovi. Nato se je sesedel na stol in nekoliko svobodneje zadihal. Čim si je nekoliko opomogel, je vstal in stopil k malemu okencu ter pogledal ven. Cela vrsta žarečih oči ga je prepričala, da so se volkovi utaborili pred kočo. Thibault je zdaj prižgal svetilko ter jo postavil na mizo; zatem je naredil velik ogenj v upanju, da bo njegov soj obdržal volkove v primerni razdalji. Toda Thibaultovi volkovi so morali biti volkovi posebne sorte, vajeni ognja, zakaj odmaknili se niso niti za ped. Vsedel strahu ni mogel Thibault vso noč zatihniti očesa, in ko se je zasorilo, je pogledal skozi okno ter prešel volkove. Zdelo se je, da čakajo povelja; nekateri so sedeli, drugi ležali,

zopet drugi hodili sem in tja, kakor straže. Toda ko je zadnja zvezda ugasnila na nebu, so volkovi vstali kakor domerjeni ter se porazgubili v gozdu. Thibault je imel zdaj končno priliko, da je prišel nemoteno misliti o svoji smoli prejšnjega dne. Prišel se je vpraševati, kako to, da je dajala lepa vdova v mišnu prednost mlademu Landryju pred njim. Ali ni on več lep Thibault, ali se je morda kaj izpremenilo na njegovi vnanosti? Da se o tem prepriča, je bil samo en način, namreč, da se pogleda v ogledalu. Snel je torej kos razbitega ogledala, ki je visel na steni, dol, ter stopil ž njim proti oknu, ves se smehljajoč, kakor sama vase zaljubljena nečimurna ženska. Toda, komaj se je dobro pogledal v ogledalu, ko je od začudenja in groze vzkliknil. Res: Se zmemrom je bil oni stari lep Thibault, toda iz onega rdečega lasu je nastal zdaj — za kar se je imel zahvaliti tolikim željam, ki jih je izrekel — že cel koder, ki je žarel kakor briljantno rdeč zubelj. Njegovo čelo se je orosilo. Vedoč, da bi bil vsi poskusi, da bi ga izruval ali odrezal, zaman, se je torej odločil, da se bo v bodoče vzdržal kolikor mogoče vsakih želja. Najbolje je torej, da skuša pozabiti na to in da se loti spet dela. Šel je torej na stolec ter pričel delati, toda videl je, da je preveč rastresen. Dan, ki se je zdel Thibaultu dolg, je vendar potekel, kakor vsi ostali. Ko je padel mrak na zemljo, je stopil iz koče ter šel na klop, tamkaj je obedel dolgo časa, zatopljen v svoje misli. Komaj pa je padla dobro noč na zemljo, ko se je izluščila iz gočave senca: volk. Kakor prejšnjo noč je šel proti koči in v primerni oddaljenosti legel na tla. Temu je sledil kmalu drugi, nato tretji in četrti in kmalu je bila zbrana spet vsa tolpa prejšnje noči; volkovi so polegali po tleh ter zavzei mesto nočnih čuvajev. Thibault se je spet umaknil v kočo ter se zabarikadiral; to noč se je počutil še nesrečnejšega kakor preteklo in čutil je, da ne bo imel dovolj moči, da bi ostal bdeč. Zato je spet zanetil ogenj ter naložil nanj toliko, da bi gorel do jutra, nakar se je vrgel na posteljo ter zaspal. Ko se je drugo jutro zbudil, je bil še bel dan in solnce je stalo še visoko na nebi. Thibault je takoj stekel k oknu; volkovi so izgubili ter pustili za sabo samo sledove svojih lesišč, kjer je bila trava polesana. Naslednjega večera so se spet pojavili, toda zdaj se jih je Thibault že privadil, zlasti ker se je domneval, da mora biti vse to v zvezi z njegovimi odnosi s črnim volkom. Sklenil je torej, da se enkrat za vselej prepriča, česa mu je od njih pričakovati. Vzel je sekuro in kopje, odprl previdno vrata ter stopil ven. Ker je pričakoval, da bodo planili proti njemu, je bil silno presenečen, ko je videl, da so pričeli veselo mahati z repi, kakor psi, ki zagledajo svojega teško pričakovanega gospodarja. Njihovo obnašanje je bilo tako prijazno, da je Thibault potrepljal nekatere po hrbtih in glavah, česar mu niso samo dovolili, temveč so kazali radi tega znake velikega veselja in hvaležnosti. (Dolje prihodnja)

SKRBI

ne tarejo naše viagatelje za njih vloge, katere imajo pri nas dobičkanosno naložene, že čez 45 let, zato, ker mi skrbimo za njihovo varnost in dohodke. KASPAR AMERICAN STATE BANK 1900 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA Tiska vabla za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenškem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI Cene zmerné, unljako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL. TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA